

TŘIKRÁT S HELGOU TURKOVOU

Alena Petruželková (Praha)

Mé nejstarší vzpomínky na Helgu Turkovou pocházejí ze 70. let, tedy z doby mého studia na vysoké škole. Když člověk poprvé sestoupil po úzkém točitém schodišti do oddělení zámeckých knihoven, nemohl ještě vědět, že z toho bude „láska na celý život“. Byli jsme studenti prvního ročníku knihovnictví na Filozofické fakultě v Praze a pod vedením zkušenějšího kolegy jsme se vydali do Národního muzea, abychom zde získali povinnou praxi. Byly nám přiděleny zámecké knihovny v Nových Hradech u Skutče a ve Velkých Losinách, později ještě v Dolních Beřkovicích. Září toho roku bylo teplé, zámeckou zahradu, jakož i celý svět zalévalo slunce laskavě shlížející z modré oblohy. Historické knižní fondy v cizích jazycích, přípisky a dedikace, to vše jsme viděli poprvé ve skladišti knih, které bylo umístěno mimo hlavní budovu zámku. Pokaždé, když jsme otevřeli zteřelé dveře knihovny, obestřela nás neurčitá, ale omamná vůně nevětraných a nikým dlouhá léta nenavštěvovaných prostor. Večer jsme se vraceli do zámeckých komnat a ukládali se ke spánku do vysokých vrzavých postelí s obřimi duchnami a četli jsme k tomu Šotolovo Tovarýšstvo Ježíšovo, skrze nějž jsme se nechali okouzlovat zdejším geniem loci.

O muzejních knihovnách se tehdy studentům nepřednášelo, o zámeckých a klášterních nemluvě. Každého, koho kromě studia knihovnictví lákala historie a měl širší kulturní zájmy, si přitáhlo Národní muzeum nebo Národní knihovna, ta se ale jevila být příliš velkým molochem. Národní knihovna ovšem spravovala zvláštní fond, tzv. libri prohibiti, do něhož se ukládaly knihy zakázaných autorů, včetně knih vydaných v exilu. Bylo lákavé zjednat si přístup k zakázaným knihám. Ty správné klíče, které cestu k jinak nedobytným knihám otvíraly, měl noční hlídač, náš kamarád. Podnikali jsme dobrodružné noční výpravy za opisováním zakázané literatury. Náš tehdejší svět byl rozlomen – ten oficiální představovala fakulta, ovlivňovaná stranou, svazáky

i estébáky. Když měl ale člověk štěstí a kontakty, mohl proniknout do paralelních struktur a doplnit si oficiální vzdělání alternativními přednáškami na bytových seminářích. Setkávali se zde lidé různých profesí od vědců přes studenty po dělníky. Díky průnikům rozmanitých společenských okruhů vznikaly v „podzemí“ nové kontakty a navazovala se rovněž nečekaná přátelství. V jednom z takových průniků se nacházela Helga a náš společný přítel, básník Zbyněk Hejda.

Po více než třiceti letech od prvního kontaktu s muzejním světem v tehdejší oddělení zámeckých knihoven jsem se setkala s Helgou na semináři Knihovnické komise AMG v Chebu v roce 2007. Byla to turbulentní doba, kdy se rozhodovalo o samostatné existenci některých příspěvkových organizací nejen ministerstva kultury, mezi jinými se uvažovalo o sloučení Památníku národního písemnictví s Národním muzeem či Národní knihovnou. Konkrétní návrhy na slučování organizací měly zakrýt neschopnost ministerských úředníků připravit řádnou transformaci příspěvkových organizací ve veřejnoprávní instituce v kultuře.

Tehdy se zdálo, že bude třeba, aby oborová komise knihoven muzeí a galerií, která vznikla v polovině 70. let minulého století, aktivněji vystupovala na fóru profesních organizací a razantněji zastávala zájmy muzejních knihoven, jež v mateřských institucích jen s obtížemi obhajovaly své postavení v oblasti finanční a personální. Na mé tehdejší kritické vystoupení na adresu činnosti komise Helga kontrovala jako obvykle vlídnou výzvou ke spolupráci. Té nabídky jsem si vážila a díky Helze jsem se v příštích letech zapojila do činnosti Komise knihovníků AMG. Nastupující generace, která postupně vystřídala ve vedení komise muzejních knihovníků zkušené kolegyně a kolegy, má stálou oporu nejen odbornou, ale především lidskou díky takovým osobnostem, jako je Helga Turková.